

III. SYNTEZA I AKTUALIZACJA UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH

1. UMIEJSCOWIENIE ADMINISTRACYJNE GMINY.

Gmina Przeworno jest usytuowana przy wschodniej granicy województwa dolnośląskiego. Przynależy ona do powiatu strzelińskiego i zajmuje południowo – wschodnią część obszaru powiatu.

Wzdłuż wschodniej granicy województwa dolnośląskiego gmina sąsiaduje z gminami województwa opolskiego. Dotyczy to Gminy Grodków powiatu brzeskiego i Gminy Kamiennik powiatu nyskiego.

W ramach powiatu strzelińskiego Gmina Przeworno sąsiaduje od północy z Gminą Wiązów i Gminą Strzelin. Do południowo – zachodniej granicy gminy przylega obszar Gminy Ziębice powiatu ząbkowickiego.

Siedzibą władz samorządowych gminy jest najludniejsza wieś Przeworno, usytuowana centralnie w stosunku do obszaru gminy.

2. ZEWNĘTRZNE POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE OBSZARU GMINY.

Do ważnych arterii komunikacyjnych, które przebiegają przez obszar sąsiadujących gmin, zaliczyć należy:

- **autostradę A4**, relacji: (Drezno) granica państwa – Jędrzychowice – Krzyżowa – Legnica – Wrocław – Opole – Gliwice – Katowice – Tarnów – Rzeszów – granica państwa (Lwów), która w tym rejonie województwa dolnośląskiego przebiega w obszarze Gminy Wiązów; brzeżnie do północno – wschodniej granicy powiatu strzelińskiego;
- **drogę krajową nr 8**, relacji: granica państwa – Kudowa Zdrój – Kłodzko – Ząbkowice Śląskie – Wrocław – Oleśnica – Syców – Kępno – Walichnowy – Wieluń – Bełchatów – Piotrków Trybunalski – Rawa Mazowiecka – Warszawa – Radzymin – Wyszaków – Ostrów Mazowiecki – Zambrów – Białystok – Korycin – Augustów – Suwałki – Budzisko – granica państwa, która w tym rejonie województwa dolnośląskiego przebiega na osi północ – południe przez obszar powiatu ząbkowickiego oraz dzierzoniowskiego; na zachód od granic powiatu strzelińskiego;
- **drogą krajową nr 39**, relacji: Łagiewniki – Strzelin – Biedzychów – Owczary – Brzeg – Namysłów – Kępno, która na osi zachód – wschód biegnie przez obszar powiatu strzelińskiego; łącząc się w Łagiewnikach z drogą krajową nr 8. Obszar gminy z drogą krajową nr 39 łączy droga powiatowa nr 3046 D, biegnąca przez wsie: Jegłowa, Krzywina, Przeworno i Sarby;
- **drogę wojewódzką nr 395**, relacji: Wrocław – Strzelin – Ziębice – Chałupki, gdzie poprzez odcinek drogi wojewódzkiej nr 382 relacji: Stanowice – Paczków – granica państwa, łączy się z drogą krajową nr 46. Droga nr 395 na odcinku Strzelin – Ziębice przebiega na zachód od granic gminy; obszar gminy łączy z drogą wojewódzką nr 395 droga powiatowa nr 3080 D.
- **drogę wojewódzką nr 378**, relacji: Biedzychów – Grodków, która łączy drogę krajową nr 39 z drogą wojewódzką nr 385 i przebiega po północno – wschodniej stronie granic Gminy Przeworno. Z drogą wojewódzką nr 378 obszar gminy łączy droga powiatowa nr 3081 D.

Te szlaki komunikacyjne, choć nie przebiegają bezpośrednio przez obszar gminy, zapewniają mieszkańcom dogodnie powiązania komunikacyjne bezpośrednio ze stolicą województwa dolnośląskiego i województwa opolskiego, ważnymi ośrodkami miejskimi tych województw oraz całym obszarem kraju. Sprzyja temu sieć dróg powiatowych, których poszczególne odcinki są podłączone do dróg krajowych i wojewódzkich a przy ich udziale również do autostrady A4.

Dla obszaru gminy najważniejszą trasę komunikacyjną stanowi droga wojewódzka nr 385, relacji: granica państwa – Tłumaczów – Wolibórz – Ząbkowice Śląskie – Ziębice – Grodków – Jaczowice. Droga ta przebiega w południowej części obszaru gminy przez: wieś Mników, przysiółek Stanicę, wieś Sarby i wieś Jagielnicę. Na obszarze województwa opolskiego łączy się w Jaczowicach z drogą krajową nr 46 relacji: Kłodzko – Nysa – Pakosławice – Jaczowice – Niemodlin – Karczów - Opole – Ozimek – Lubliniec – Blachownia – Częstochowa – Janów – Szczekociny.

Mieszkańcy gminy od 1992 r. są pozbawieni bezpośrednich połączeń kolejowych. Od tego czasu nie odbywa się ruch pociągów na dwóch liniach kolejowych trzeciorzędowych, miejscowego znaczenia t.j.:

- linii kolejowej nr 313 relacji: Otmuchów – Przeworno,
- linii kolejowej nr 321 relacji: Grodków – Przeworno.

Tereny tych linii kolejowych, wraz ze stacjami; jako tereny zamknięte stanowią własność Skarbu Państwa, w wieczystym użytkowaniu „Polskich Kolei Państwowych”. Zostało zlikwidowane również lokalne połączenie kolejowe Przeworno – Krzywina – Jegłowa – Głęboka.

W stosunku do obszaru gminy najbliższymi stacjami kolejowymi są: Strzelin i Ziębice, na trasie linii kolejowej o znaczeniu państwowym, relacji: Wrocław Główny – Strzelin – Kłodzko Główny – Międzyzlesie – granica państwa.

Mieszkańcy gminy mogą korzystać również z lokalnych połączeń kolejowych funkcjonujących na obszarze województwa opolskiego a także ważnej magistrali kolejowej, łączącej Wrocław z Opolem i aglomeracją górnośląską. W stosunku do obszaru gminy najbliższymi stacjami na trasie magistrali jest Oława i Brzeg.

3. WIELKOŚĆ OBSZARU.

Łączna powierzchnia gminy zajmuje 11197 ha.

Podział tej wielkości na poszczególne formy użytkowania terenu, wg stanu na listopad 2006 r. przedstawia się następująco:

Formy użytkowania terenu	ha	%
użytki rolne	8.172	73,0
lasy	2.139	19,1
zadrzewienia	78	0,7
komunikacja	323	2,9
tereny osadnicze	230	2,0
rowy melioracyjne na użytkach rolnych	63	0,6
nieużytki, wody płynące itp.	192	1,7
Ogółem gmina	11.197	100,0

Struktura użytków rolnych, wg stanu na listopad 2006 r.

<i>Forma użytkowania UR</i>	<i>ha</i>	<i>%</i>
grunty orne	6.827	83,5
łąki	655	8,0
pastwiska	567	7,0
sady	123	1,5
Ogółem użytki rolne	8.172 ha	100,0 %

4. BILANS UŻYTKOWANIA TERENU W POSZCZEGÓLNYCH WSIACH GMINY (wg stanu w 1999 r.)

<i>lp.</i>	<i>Jednostka osadnicza</i>	<i>Forma użytkowania terenu w ha:</i>					<i>Powierzchnia ogółem</i>	
		<i>Użytki rolne</i>	<i>Lasy i zadrzewienia</i>	<i>Wody</i>	<i>Komunikacja</i>	<i>Tereny osadnicze i inne</i>	<i>ha</i>	<i>%</i>
1.	w. Przeworno p. Siemysławice	972,60	73,87	17,92	49,40	55,12	1.168,91	10,5
2.	w. Krzywina	315,05	25,57	4,62	20,48	40,09	405,81	3,6
3.	w. Jegłowa	597,26	380,92	9,52	29,60	33,49	1.050,79	9,4
4.	w. Strużyna p. Kaszówka	595,63	26,39	8,86	17,18	22,10	670,16	6,0
5.	w. Rożnów p. Królewiec	657,37	23,20	6,74	40,59	16,26	744,16	6,7
6.	w. Karnków p. Krynka	798,90	44,84	15,85	30,57	21,44	911,60	8,2
7.	w. Jagielnica p. Wieliczna	491,69	131,15	3,21	18,76	11,19	656,00	5,9
8.	w. Jagielno	518,94	152,70	6,31	22,10	16,01	716,06	6,4
9.	w. Samborowice							
10.	w. Sarby p. Sarby Górne I, p. Sarby Górne II, p. Mokrzyce	638,42	227,45	14,61	38,78	19,10	938,36	8,4
11.	w. Mników p. Wieliszów	277,94	44,03	2,82	8,37	4,72	337,88	3,0
12.	w. Konary p. Stanica	462,28	72,14	5,12	17,76	16,76	574,06	5,1
13.	w. Cierpice	569,53	14,55	7,65	20,06	14,04	625,38	5,6
14.	w. Dzierżkowa	313,91	43,21	1,20	14,21	12,38	384,91	3,5
15.	w. Ostrężna	144,04	26,88	0,50	8,10	3,55	183,07	1,6
16.	w. Dobroszów p. Płosa	187,05	162,55	5,07	12,51	5,80	372,98	3,3
17.	w. Romanów p. Pogroda	230,85	128,80	0,69	20,65	11,62	392,61	3,5
18.	w. Miłocice p. Kaczowice	255,79	38,03	1,79	11,36	6,28	313,25	2,8
19.	w. Samborowiczki	290,06	406,28	2,28	21,21	7,99	727,82	6,5
Ogółem Gmina Przeworno		8.317,31	2.022,56	114,76	401,69	317,94	11.174,26	100,0

Jak z powyższego zestawienia wynika największą obszarowo wsią była i jest Przeworno, zaś najmniejszą Ostrężna.

5. **STRUKTURA WŁASNOŚCI I STRUKTURA GOSPODARSTW INDYWIDUALNYCH** (wg stanu listopad 2006 r.)

<i>Formy własności</i>	<i>ha</i>	<i>%</i>
indywidualni właściciele gruntów do 1 ha	219	2,0
rolnicy indywidualni	4.805	42,9
rolnicze spółdzielnie produkcyjne	640	5,7
spółki na gruntach Skarbu Państwa	2.098	18,7
Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa	107	1,0
pozostali właściciele i władający	1.0408	12,6
Administracja Lasów Państwowych	1.920	17,1
Ogółem gmina	11.197	100,0 %

Struktura gospodarstw indywidualnych:

<i>Wielkość gospodarstw indywidualnych</i>	<i>Liczba gospodarstw</i>		<i>Areał użytków rolnych</i>	
	<i>szt.</i>	<i>%</i>	<i>ha</i>	<i>%</i>
1 – 2 ha	321	45,5	346	7,2
2 – 5 ha	149	21,1	493	10,3
5 – 7 ha	47	6,7	296	6,1
7 – 10 ha	68	9,6	589	12,3
10 – 15 ha	57	8,1	716	14,9
Powyżej 15 ha	64	9,0	2.365	49,2
Ogółem gmina	706 szt.	100,0	4.805 ha	100,0 %

6. **ZAGADNIENIA DEMOGRAFICZNE.**

6.1. Wielkość zaludnienia.

Sieć osadniczą gminy tworzy 19 wsi i 13 przysiółków.

Liczba ludności gminy w 1999 r. wynosiła 5336 mieszkańców, przy średniej gęstości zaludnienia 47,66 M/1km². W ostatniej dekadzie (lata 1999 – 2008) zaznaczył się spadek liczby ludności gminy o ca 3,2 % (łącznie 172 osoby). Według danych GUS na koniec 2008 r. liczba ludności gminy wynosiła bowiem 5276 mieszkańców, co zmniejsza gęstość zaludnienia na obszarze gminy do 46,12 M/1km².

1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
5336	5330	5 322	5 332	5 318	5 313	5 276	5 229	5 167	5 164

Liczba mieszkańców gminy Przeworno w latach 1999-2008 (źródło : GUS www.stat.gov.pl)

Dane Głównego Urzędu Statystycznego nie są jednakowe z danymi Urzędu Gminy w Przewornie. Wg danych gminy liczba ludności w latach 1999r. była wyższa o około 180 osób. Różnice te mogą wynikać z różnic w sposobie liczenia i kwalifikowania mieszkańców jako stałych mieszkańców gminy.

Liczba mieszkańców w poszczególnych wsiach jest zróżnicowana. Najliczniejszą wsią jest Przeworno, następnie: Jegłowa, Sarby, Krzywina i Cierpice. Małą liczbą ludności wyróżnia się m.in. wieś Ostrężna oraz wszystkie przysiółki. Na uwagę zasługuje fakt, że w przysiółku Mokrzyce

mieszka jedynie 1 osoba, a w przysiółku Krynka zaledwie 11 osób.

Aktualne dane o liczbie poszczególnych jednostek osadniczych gminy opracowane na podstawie danych z urzędu gminy zawarto w poniższej tabeli. Wykazano w niej również zmiany jakie nastąpiły w zaludnieniu od 1999 r.

Lp.	Forma jednostki osadniczej	Nazwa jednostki osadniczej	Liczba mieszkańców		
			1999 r.	2005 r.	
1	2	3	4	5	6
1.	wieś	Przeworno	1278	1278	
1a.	przysiółek	Siemistawice			
2.	wieś	Krzywina	350	341	
3.	wieś	Jęglowa	784	724	
4.	wieś	Strużyna	303	266	294
4a.	przysiółek	Kaszówka		28	
5.	wieś	Rożnów	298	262	292
5a.	przysiółek	Królewiec		30	
6.	wieś	Karnków	402	372	383
6a.	przysiółek	Krynka		11	
7.	wieś	Jagielnica	106	75	101
7a.	przysiółek	Wieliczna		26	
8.	wieś	Jagielno	171	173	
9.	wieś	Samborowice	65	67	
10.	wieś	Sarby	458	427	459
10a.	przysiółek	Sarby Górne I			
10b.	przysiółek	Sarby Górne II		31	
10c.	przysiółek	Mokrzyce		1	
11.	wieś	Mników	51	25	54
11a.	przysiółek	Wieliszów		26	
12.	wieś	Konary	214	131	214
12a.	przysiółek	Stanica		83	
13.	wieś	Cierpice	304	274	
14.	wieś	Dzierżkowa	140	153	
15.	wieś	Ostrężna	46	43	
16.	wieś	Dobroszów	95	65	91
16a.	przysiółek	Płosa		26	
17.	wieś	Romanów	127	78	129
17a.	przysiółek	Pogroda		51	
18.	wieś	Miłocice	136	85	131
18a.	przysiółek	Kaczowice		46	
19.	wieś	Samborowiczki	183	172	
Ogółem gmina			5.511	5.325	

Ocenia się, że regres zaludnienia, obserwowany w ubiegłych latach, zostanie zahamowany. W najbliższych latach spodziewać się należy powolnego wzrostu liczby mieszkańców gminy.

Czynnikami wzrostu demograficznego będą m.in.:

- dodatni przyrost naturalny, wynikający m.in. z prorodzinnej polityki Państwa,
- dodatnie saldo migracji,
- szeroki zakres budownictwa mieszkaniowego; realizowanego przez „ludzi z zewnątrz”, oraz mieszkańców gminy,
- poprawa warunków społeczno – gospodarczych i zmniejszanie się skali bezrobocia,
- rozwój przestrzenno – funkcjonalny gminy.

Przy tych uwarunkowaniach za aktualną należy uznać prognozę demograficzną zawartą w „studium ...” uchwalonym w 2000 r.; przy uwzględnieniu korekty daty okresu docelowego na lata późniejsze niż określony w „studium ...”, 2015 r.

Przedmiotową prognozę demograficzną mogą określać następujące wielkości kierunkowe:

1500 mieszkańców	-	wieś Przeworno z przysiółkiem Siemysławice
380 mieszkańców	-	wieś Krzywina
900 mieszkańców	-	wieś Jagłowa
350 mieszkańców	-	wieś Strużyna z przysiółkiem Kaszówka
350 mieszkańców	-	wieś Rożnów z przysiółkiem Królewiec
450 mieszkańców	-	wieś Karnków z przysiółkiem Krynka
120 mieszkańców	-	wieś Jagielnica z przysiółkiem Wieliczna
200 mieszkańców	-	wieś Jagielno
100 mieszkańców	-	wieś Samborowice
500 mieszkańców	-	wieś Sarby z przysiółkami: Sarby Górne I, Sarby Górne II i Mokrzyce
70 mieszkańców	-	wieś Mników z przysiółkiem Wieliszów
250 mieszkańców	-	wieś Konary z przysiółkiem Stanica
330 mieszkańców	-	wieś Cierpice
160 mieszkańców	-	wieś Dzierżkowa
60 mieszkańców	-	wieś Ostrężna
120 mieszkańców	-	wieś Dobroszów z przysiółkiem Płosa
150 mieszkańców	-	wieś Romanów z przysiółkiem Pogroda
160 mieszkańców	-	wieś Miłocice z przysiółkiem Kaczowice
220 mieszkańców	-	wieś Samborowiczki
6350 mieszkańców	-	ogółem gmina

6.2. Aktywność zawodowa i stopa bezrobocia.

W roku 1999 liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosiła 3057 osób, co stanowiło 55,9 % ogółu mieszkańców gminy. Liczba pracujących kształtowała się na poziomie 2465 osób, w tym:

1761 - to rolnicy, pracujący na własnych gospodarstwach rolnych,

704 - to zatrudnieni w poszczególnych działach EKD.

Stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie 19,4 % (592 osoby). Gmina ujęta była wówczas w krajowej liście gmin zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym, co związane było bezpośrednio z likwidacją licznych tu państwowych gospodarstw rolnych oraz obsługujących je zespołów usług rolniczych. Ten stan rzeczy w udziale procentowym utrzymuje się do chwili obecnej bez zmian. Według danych statystycznych z czerwca 2006 r. łączna liczba bezrobotnych mieszkańców gminy wynosi 609 osób: 367 kobiet i 242 mężczyzn.

Negatywne aspekty tego stanu rzeczy powinny zmniejszyć się w najbliższym dziesięcioleciu. Wraz z rozwojem funkcjonalnym gminy postępować będzie ożywienie gospodarcze, co zwiększy liczbą miejsc pracy w sferze produkcyjnej i usługowej. Ponadto przynależność Polski do Unii Europejskiej już obecnie czyni produkcję rolną ekonomicznie opłacalną.

7. WYTYCZNE Z „PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO”

Dla obszaru województwa dolnośląskiego obowiązuje „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, opublikowany w Dz. U. W.D. z 2003 r. nr 4, poz. 100.

Zgodnie z ustaleniami tego planu obszar Gminy Przeworno leży w zasięgu następujących stref funkcjonalnych województwa:

- **strefa rolno – przemysłowa**, przeznaczona do rozwoju rolnictwa i przemysłu z uwzględnieniem priorytetu intensyfikacji produkcji rolnej i ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- **strefa obszarów rolnych Pogórza i Przedgórze Sudeckie**, przewidziana dla rozwoju rolnictwa i przemysłu, w tym przemysłu wydobywczego, z uwzględnieniem walorów środowiska.

Dla obszaru Gminy Przeworno nie zostały wprowadzone programy służące realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Zarząd Województwa Dolnośląskiego w załączniku nr 20 do uchwały nr 3519/II/06 z dnia 6 kwietnia 2006 r. zawarł następujące wytyczne z „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego” do sporządzonej zmiany „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Przeworno”:

KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Dla środkowo – wschodniej strefy rolno – przemysłowej

- *restrukturyzacja rolnictwa w kierunku tworzenia silnych gospodarstw rolnych, szczególnie z wykorzystaniem gruntów po zlikwidowanych PGR-ach, przejętych do Zasobu Agencji Rolnej Skarbu Państwa,*
- *tworzenie w ośrodkach lokalnych zespołów obsługi gospodarki rolnej i przetwórstwa rolno – spożywczego,*
- *podnoszenie standardu systemu infrastruktury technicznej,*
- *koncentracja zabudowy miast i wiejskich jednostek osadniczych ze względu na ochronę gruntów rolnych,*
- *tworzenie sieci dróg gospodarczych dla obsługi produkcji rolnej,*
- *ochrona krajobrazu kulturowego,*
- *wzbogacenie jednostek osadniczych o zespoły zieleni publicznej,*
- *tworzenie uzupełniających systemów zieleni dla terenów rolnych (wiatrochronnej przy ciekach wodnych),*
- *uwzględnienie ograniczeń wynikających z ochrony środowiska w rozwoju jednostek osadniczych, ze szczególnym uwzględnieniem terenów chronionej zlewni Oławy,*

Dla strefy obszarów rolnych Podgórze i Przedgórze Sudetów

- *restrukturyzacja rolnictwa w kierunku tworzenia silnych gospodarstw, szczególnie z wykorzystaniem gruntów po zlikwidowanych PGR-ach przejętych do Zasobu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa,*
- *tworzenie w ośrodkach lokalnych zespołów obsługi gospodarki rolnej i przetwórstwa rolno – spożywczego,*
- *rozwój agroturystyki w połączeniu z gospodarstwami ekologicznymi,*
- *ochrona krajobrazu kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem architektury regionalnej,*
- *adaptowanie zespołów zabytkowych dla pełnienia funkcji turystycznych i rekreacyjnych,*
- *prowadzenie gospodarki związanej z eksploatacją surowców naturalnych na terenach*

o cennych walorach przyrodniczych i kulturowych w kierunku maksymalnych ograniczeń uciążliwości, zmniejszania a nawet zaniechania wydobycia.

W nawiązaniu do kierunków polityki przestrzennej Samorządu Województwa Dolnośląskiego, w projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przeworno należy uwzględnić:

- **W zakresie ochrony środowiska,**
 - Obszar chronionego krajobrazu „Wzgórza Niemczańsko – Strzelińskie”,
 - udokumentowane złoża LK 93 „Jęglowa”.
- **W zakresie komunikacji,**
 - **dla drogi wojewódzkiej nr 385:** na odcinku Ziębice – granica województwa (Grodków) - planowane uzyskanie parametrów klasy Z.
- **W zakresie ochrony przeciwpowodziowej.**

*PZPWD wyznacza trzy strefy reżimów powodziowych. Gmina Przeworno należy do **strefy nizinnej oraz podgórskiej Przedgórza i Pogórza**, dla których wyznacza się następujące działania:*

Dla strefy podgórskiej Przedgórza i Pogórza

 - odtworzenie małej retencji i budowa małych i średnich zbiorników retencyjnych do 2010 r.: Krynka na rzece Krynca w gm. Przeworno,
 - budowa suchych zbiorników retencyjnych: Sarby Górne na Krynca i Mników na Potoku Wigancickim w gm. Przeworno,

Dla strefy nizinnej

 - zwiększenie przepustowości istniejących koryt i kanałów,
- **W zakresie infrastruktury technicznej:**
 - projektowaną, napowietrzną linię elektroenergetyczną wysokiego napięcia 400 kV Dobrzeń – Świebodzice, wraz z obszarem szkodliwego oddziaływania pola elektromagnetycznego,
 - w zakresie gospodarki odpadami plan zagospodarowania przestrzennego województwa wskazuje budowę całościowego systemu gospodarki odpadami, którego podstawą realizacji będzie opracowany, zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2001 roku o odpadach. „Plan gospodarki odpadami dla województwa dolnośląskiego”.
 - kompleksowe i równoczesne rozwiązanie problemów zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków w zlewni rzeki Oławy.

Należy stwierdzić, że pomiędzy ustaleniami jednolitego tekstu i rysunku „studium ...” a powyżej określonymi wytycznymi z „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego” istnieją pewne rozbieżności, wynikające z:

- uszczegółowienia niektórych zagadnień, w dostosowaniu do skali opracowania,
- uwzględnienia wytycznych innych organów administracji rządowej szczebla wojewódzkiego,
- uwzględnienia ustaleń „miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Przeworno” uchwalonego w 2004 r.

Rozbieżności te dotyczą:

- nieuwzględnienia trasy przebiegu planowanej napowietrznej linii elektroenergetycznej WM 400 kV, gdyż inwestor przedsięwzięcia Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Zachód nie przewiduje jej realizacji, zgodnie z treścią złożonego wniosku do „studium ...”,
- sklasyfikowania drogi wojewódzkiej nr 385 w granicach Gminy Przeworno jako drogi głównej KG, zgodnie z ustaleniami planu miejscowego Gminy Przeworno oraz wytycznymi zarządcy

- drogi; a nie drogi klasy zbiorczej KZ,
- uznanie planowanych zbiorników retencyjnych na rzece Krynca w Sarbach i na Wigancickim Potoku w Mnikowie za zbiorniki polderowe (analogicznie jak zbiornik „Przeworno” w Przewornie) o określonej powierzchni zalewu, zgodnie z wytycznymi Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych, a nie zbiorników suchych.

8. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWEGO ŚRODOWISKA

Miejscowe środowisko obszaru gminy należy scharakteryzować w sposób następujący: Obszar gminy leży w prowincji Masyw Czeski, w strefie granicznej tej prowincji z Niżem Środkowoeuropejskim, który rozprzestrzenia się na północ i wschód od Masywu Czeskiego.

Respektując podział Europy i Polski na regiony fizycznogeograficzne, prof. J. Kondrackiego obszar Gminy Przeworno należy odnieść do:

podobszaru: **Pozaalpejska Europa Zachodnia**,

prowincji: **Masyw Czeski**

podprowincji: **Sudety z Przedgórzem Sudeckim**

makroregionu: **Przedgórze Sudeckie**

mezoregionu: **Wzgórza Niemczańsko – Strzebińskie**.

W obrębie mezoregionu Wzgórza Niemczańsko – Strzebińskie, w granicach Gminy Przeworno wyodrębnić należy dwa mikroregiony:

- **Wzgórza Strzebińskie**: obejmujące swym zasięgiem zachodnią część obszaru gminy,
- **Wzgórza Wawrzyszowsko – Szklarskie**; we wschodniej części obszaru gminy.

Powyższe mikroregiony rozdziela **dolina rzeki Krynki**, która wyznacza południkową oś, przebiegającą na kierunku północ – południe w środkowej części obszaru gminy.

Południkowo zorientowane jest również granitowe wyniesienie Wzgórz Strzebińskich. Najwyższym szczytem tego mikroregionu jest **Gromnik** (393 mnpm.) położony w Samborowiczkach, następnie **Kalinka** (388 mnpm.) w przysiółku Płosa, **Nowoleska Kopa** (383 mnpm.) w Dobroszowie i **Wyżna** (370 mnpm.) w Romanowie. Zalesione pasmo Wzgórz Strzebińskich jest włączone w całości w **Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Niemczańsko – Strzebińskie**, na mocy rozporządzenia Nr 29 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 28 listopada 2008r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórz Niemczańsko – Strzebińskie”, (Dz.Urz. Woj.Doln. Nr317, poz.3928)). Obszar ten wyróżnia się urozmaiconą rzeźbą terenu, znaczącymi walorami krajobrazowymi oraz dużą różnorodnością biologiczną.

Wzgórza Wawrzyszowsko – Szklarskie tworzą pasmo wyizolowanych wyniesień, o wysokościach do 240 mnpm., wznoszących się ponad rozległą, lekkofalistą wierzchowinę. Rzeźbę tej części obszaru gminy urozmaicają liczne doliny prawobrzeżnych dopływów Krynki. Jest to obszar otwartej przestrzeni, głównie rolniczej. Zespoły leśne ograniczają swój zasięg do kulminacji wzgórz i zadrzewień łęgowych w dolinach rzek. Te formy zagospodarowania dają możliwości szerokich panoram widokowych.

Dolina rzeki Krynki to szeroka forma morfologiczna o dużych wartościach krajobrazowych. Stanowi ona istotny element rzeźby środkowej części obszaru gminy we: wsi Sarby, przysiółku Krynka, wsi Przeworno, przysiółku Kaszówka, wsi Krzywina i wsi Jegłowa. Płaski obszar dolinny wypełniają łąki i pastwiska z bogatą reprezentacją cennych przyrodniczo zadrzewień łęgowych. Dolina rzeki Krynki stanowi ważny dla regionu **korytarz ekologiczny**, który poprzez Oławę łączy się z korytarzem doliny środkowej Odry, mającym międzynarodowe znaczenie w krajowej sieci

ekologicznej. Natomiast obustronne dopływy Krynki łączą korytarz ekologiczny tej rzeki z cennymi w aspekcie środowiskowym rejonami Przedgórza Sudeckiego.

Obszar gminy przynależy do **dorzecza Odry** i znajduje się w granicach **Regionu Środkowej Odry**. Leży on w zlewni **rzeki Oławy**, lewobrzeżnego dopływu Odry. Główną sieć hydrograficzną gminy tworzy rzeka Krynka; wraz ze swoimi dopływami. Krynka jest prawobrzeżnym dopływem Oławy i wpływa do niej we wsi Krzepice w Gminie Strzelin. Niewielką część zachodniego obszaru gminy w Dobroszowie i Romanowie odwadniają małe potoki górskie, wpływające bezpośrednio do Oławy, jako jej prawobrzeżne dopływy. Na obszarze gminy zlewnię rzeki Krynki tworzą jej następujące dopływy prawobrzeżne: Jagielna, Potok Karnkowski, Rów Rożnowski oraz lewobrzeżne: Wigancicki Potok, Cierpicki Potok, Kaczka, Miłocicki Potok, Potok Krzywina i Jegłówka. Są to w całości śródlądowe wody powierzchniowe stanowiące własność publiczną, istotne dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa.

Całość obszaru gminy leży w strefie ochrony pośredniej źródeł i ujęć wody pitnej dla miasta Wrocławia, ustanowionej decyzją Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu nr RLS.gw.I.053/17/74 z dnia 31 marca 1974 r.

Obszary dolinne gminy są zagrożone wylewami powodziowymi. Szczególnie dotyczy to dna doliny Krynki i Wigancickiego Potoku. W dolinie Krynki sytuację znacząco poprawiło to ukończenie realizacji w 2006 r. zbiornika polderowego „Przeworno” w Przewornie i Cierpicach. Umożliwia on retencję wód powodziowych z górnej części zlewni Krynki. Stała powierzchnia zalewu zbiornika, w wymiarze 37,4 ha, służyć będzie retencji wód dla potrzeb rolnictwa i rekreacji. Wówczas pojemność zbiornika wyniesie 315.150 m³. W stanach zagrożenia powodziowego powierzchnia zbiornika zwiększy się do 81 ha, zaś pojemność wodna do 815.310 m³. Planowana jest budowa kolejnych zbiorników retencyjnych wód powodziowych w Sarbach na rzece Krynce i w Mnikowie na Wigancickim Potoku. Dla zapewnienia pełnego bezpieczeństwa powodziowego ludności wymagane jest ponadto stworzenie możliwości retencji wód powodziowych na terenach dolinnych w innych wsiach gminy, w formie suchych zbiorników polderowych. Także ważne jest zwiększenie ilości zbiorników małej retencji wód powierzchniowych, które mogą być dodatkowo wykorzystywane dla celów hodowli ryb i rekreacji.

Obszar gminy nie leży w zasięgu podlegających ochronie głównych zbiorników wód podziemnych.

Pod względem struktur geologicznych obszar gminy przynależy do **Bloku Przedsudeckiego**. W granicach gminy zaznacza się znaczące zróżnicowanie stratygraficzne podłoża skalnego.

W części zachodniej gminy, w obrębie Wzgórz Strzelińskich, występują przedsudeckie struktury metamorficzne, datowane na dewon, wykształcone w postaci: łupków łyszczykowych, łupków kwarcytowych, kwarcytów, gnejsów, granitognejsów, paragnejsów i migmatytów. W ich obrębie nastąpiła w karbonie intruzja skał magmowych, związana z górotwórczością waryscyjską. Są to tzw. intruzje strzelińskie reprezentowane przez: monzogranity, tonality, granity i granodioryty. W całości jest to kompleks skał paleozoicznych.

Rozległa, wschodnia część obszaru gminy budują skały znacznie młodsze datowane na trzeciorzęd ery kenozoicznej. Są to skały ilaste wieku miocenkiego przynależne do tzw. Serii poznańskiej oraz młodsze pliocenские osady piaszczysto – żwirowe serii Gozdnicy. W/w warstwy stratygraficzne pokrywają osady plejstocenские, wykształcone w postaci glin morenowych i piaszczysto – żwirowe osady akumulacji wodnej, wodno – lodowcowej i eolicznej. W obrębie kulminacji Wzgórz Strzelińskich plejstocen reprezentują pokrywy wietrzelinowe skał krystalicznego podłoża.

Całość tej reprezentacji skalnej, budującej przypowierzchniowe warstwy gruntu wykazują się dobrymi parametrami geotechnicznymi dla budownictwa. Obniżenie wartości tych parametrów

może nastąpić jedynie w przypadku znaczącego zwiększenia wilgotności gruntów spoistych (iłów, glin i gruntów pylastych). Specyficzne ograniczenia należy stosować przy fundamentowaniu projektowanej zabudowy w obrębie gruntów pylastych pochodzenia lessowego.

Według inwentaryzacji sporządzonej w 1997 r. przez Państwowy Instytut Geologiczny, Gmina Przeworno posiada złoża następujących kopalin:

- łupki kwarcytowe „Jegłowa” we wsi Krzywina, złoża udokumentowane w kategorii B+ C₁+ C₂ o orientacyjnych zasobach 6.802.000 ton i wyznaczonym obszarem i terenem górniczym; złoża eksploatowane od lat,
- wapień krystaliczny we wsi Przeworno, o orientacyjnych zasobach 36.632 ton; złoża mało nieeksploatowane; teren wyrobiska poeksploatacyjnego przewidziany w studium do ochrony w formie stanowiska dokumentacyjnego,
- skały magmowe i metamorficzne (granity, granitognejsy, monzogranity, tonality i gnejsy) w Obszarze Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Niemczańsko – Strzebińskie”; złoża nieeksploatowane,
- iły ceramiczne w rejonie wsi: Jagielnica i Jagielno; złoża nieudokumentowane o małych zasobach, obecnie nieeksploatowane,
- gliny w rejonie wsi: Jegłowa, Krzywina i Cierpice; złoża nieudokumentowane o małych zasobach: obecnie nieeksploatowane,
- kruszywo naturalne występujące w wielu wsiach gminy, złoża nieudokumentowane, według wstępnego rozpoznania największe zasoby rzędu 3.000.000 m³, występują w sąsiedztwie przysiółka Kaszówka; złoża obecnie nieeksploatowane.

Znaczącym zasobem miejscowego środowiska są urodzajne gleby. Chronione kompleksy glebowe, sklasyfikowane od I – IV klasy bonitacyjnej, zajmują łącznie 7511,2 ha areалу rolnego, co stanowi 90,3 % całości użytków rolnych. Wyróżnić tu należy:

- gleby autogeniczne: bardzo urodzajne gleby brunatne kompleksu pszenicznego - buraczanego, powstałe na podłożu plejstocénskich osadów morenowych i eolicznych; lessowych, rozprzestrzeniające się w środkowej części obszaru gminy,
- gleby autogeniczne: mniej wartościowe gleby bielcowe kompleksu żyniego, powstałe na podłożu plejstocénskich osadów wodno – lodowcowych, przeważające we wschodniej części gminy,
- gleby hydrogeniczne: urodzajne napływowe mady rzeczne obecne w dolinach rzek, użytkowane głównie jako użytki zielone.

Mniej urodzajne są gleby brunatne kwaśne występujące w obrębie kompleksów leśnych. W obszarze Wzgórz Strzebińskich wykazują one znaczną zawartość części szkieletowych.

Gmina przynależy do III Przedgórskiego Regionu Klimatycznego. Obszar gminy charakteryzuje się klimatem podgórskim, o cechach przejściowych pomiędzy ciepłym i wilgotnym klimatem Niziny Śląskiej a surowym pod względem termicznym górskim klimatem Sudetów. Ponadto miejscowe zróżnicowanie warunków klimatycznych zależy bezpośrednio od wysokości bezwzględnej terenu a także od zmienności cyrkulacji powietrza w skali ogólnopolskiej i europejskiej. Napływ zachodnich, atlantyckich mas powietrza skutkuje zazwyczaj chłodną i pochmurną pogodą w ciepłym okresie roku oraz dużym zachmurzeniem wraz ze wzrostem temperatury w zimie. Odmienne przedstawia się sytuacja przy cyrkulacji wschodniej, kontynentalnej. Napływ mas powietrza z tego kierunku gwarantuje pogodę słoneczną; mroźną w zimie i upalną w lecie.

Warunki klimatyczne gminy charakteryzują następujące dane liczbowe i wskaźnikowe:

- średnia roczna temperatura powietrza – ca 8,1 °C,
- średnia miesięczna temperatura powietrza najcieplejszego miesiąca lipca - 18,3 °C,
- średnia miesięczna temperatura powietrza najzimniejszego miesiąca lutego – minus 2 °C,
- długość okresu wegetacyjnego – ca 220 dni,
- długość termicznego lata, z temperaturą powyżej 15 °C – ca 95 dni,
- długość termicznej zimy, z temperaturami ujemnymi – ca 70 dni,

- roczna suma usłonecznienia faktycznego – 1450 – 1500 godz.,
- suma usłonecznienia w półroczu ciepłym – 1050 – 1100 godz.,
- roczna suma promieniowania całkowitego – 3500 – 3600 M·J·m⁻²,
- suma promieniowania całkowitego w półroczu ciepłym – 2700 – 2800 M·J·m⁻²,
- roczna wilgotność względna 79 %,
- kierunki przeważających wiatrów: południowy i zachodni,
- roczna suma opadów atmosferycznych – 657 mm w roku normalnym,
 - 973 mm w roku wilgotnym,
 - 477 mm w roku suchym,
- średnia grubość pokrywy śnieżnej – 10 – 15 cm,
- czas zalegania pokrywy śnieżnej – 50 – 60 dni,
- roczna częstotliwość występowania mgieł – 30 dni.

Dużą wartością przyrodniczą gminy są przede wszystkim siedliska leśne i zadrzewienia łąkowe. Lasy zajmują na obszarze gminy 2.139 ha, co stanowi 19,1 % całości jej powierzchni. Znaczące ich kompleksy występują w zachodniej części obszaru, w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Niemczańsko – Strzelińskie”. W pozostałej części gminy lasy tworzą wyizolowane zespoły, które ograniczają swój zasięg do zadrzewień łąkowych w dolinach rzecznych lub porastają kulminacje wyniesień. Poprzez program zalesień, realizowany przez Nadleśnictwo Henryków, obserwuje się korzystne działania zmierzające do łączenia w jeden kompleks poszczególnych zespołów leśnych lub obniżenie granicy rolno – leśnej. Według planu urządzania lasu Nadleśnictwa Henryków lasy gminy należą do lasów ochronnych ogólnego przeznaczenia. Są to lasy: glebochronne, wodochronne oraz lasy gospodarcze. W obrębie Wzgórz Strzelińskich i wysoczyzn plejstoceńskich na pozostałym obszarze gminy, dominują leśne siedliska wyżynne reprezentowane przez: las wyżynny świeży, las wyżynny wilgotny, las mieszany wyżynny świeży i las mieszany wyżynny wilgotny. Na pozostałym obszarze obserwuje się leśne siedliska nizinne w postaci: lasu wilgotnego, lasu świeżego wilgotnego, lasu mieszanego świeżego i lasu mieszanego wilgotnego.

W kompleksach leśnych wyróżnić należy wartościowe leśne siedliska przyrodnicze o dużej różnorodności przyrodniczej, które podlegają ochronie prawnej.

Zalicza się do nich:

- kwaśne buczyny górskie *Luzulo nemorosae* – Fagetum,
- grąd środkowoeuropejski *Galio sylvatici* – Carpinetum,
- łąg wiązowo – jesionowy *Ficario* – Ulmetum campestris,
- acidofilna dąbrowa *Quercetum*,
- łąg jesionowo – olszowy *Circaes* – Alnetum,

Poza obszarami leśnymi cennymi siedliskami przyrodniczymi są:

- mokre łąki użytkowane ekstensywnie *Cirsio* – Poligonetum,
- niżowe łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatheretum medioeuropaeum*,
- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion*,
- źródłiska *Montio* – *Cardamintea*,
- eutroficzne zbiorniki wodne *Potamogetonion*.

Wyżej wyszczególnione siedliska przyrodnicze a także rozległa przestrzeń rolnicza obszaru, wody powierzchniowe oraz wiejskie tereny osadnicze stwarzają nader dogodne warunki do bytowania wielu gatunków zwierząt. Tą bioróżnorodność faunistyczną reprezentują m.in.: owady, ryby, płazy, gady, ptaki i ssaki, w tym wiele gatunków objętych ochroną ścisłą i częściową. Nad wyraz bogate jest przedstawicielstwo ptaków.

9. OBSZARY I ELEMENTY MIEJSCOWEGO ŚRODOWISKA, CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH.

Całość obszaru Gminy Przeworno leży w **strefie ochrony pośredniej ujęć i źródeł wody pitnej dla miasta Wrocławia**. Strefa ta została ustanowiona decyzją Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu nr RLS. gw I 053/17/74 dnia 31 marca 1974 roku, w celu zabezpieczenia jakości wód i warunków zdrowotnych oraz wydajności ujęć i źródeł wody pitnej dla miasta Wrocławia.

Zgodnie z wydanymi pozwoleniami wodnoprawnymi zostały ustanowione również strefy ochronne dla gminnych ujęć wody przeznaczonej do spożycia.

Wymienić tu należy:

- **we wsi Przeworno** - tereny ochrony bezpośredniej dla 2 studni wierconych,
 - teren ochrony pośredniej wewnętrznej dla obu studni,
 - teren ochrony pośredniej zewnętrznej dla obu studni,
- **we wsi Cierpice** - tereny ochrony bezpośredniej dla ujęcia i zbiornika wyrównawczego,
 - teren ochrony pośredniej wewnętrznej dla ujęcia wody pitnej,
- **we wsi Dzierżkowa** - teren ochrony bezpośredniej dla ujęcia wody,
 - teren ochrony pośredniej wewnętrznej dla ujęcia wody,
- **we wsi Dobroszów** - teren ochrony bezpośredniej dla ujęcia wody i zbiornika wyrównawczego,
 - teren ochrony pośredniej wewnętrznej dla ujęcia wody,

Komunalne ujęcia w Karnkowie i Sarbach funkcjonują w oparciu o pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód i nieokreślono dla nich terenów ochrony bezpośredniej.

Zachodnia część obszaru Gminy Przeworno położona jest w obrębie **Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Niemczańsko – Strzelińskie”**, zgodnie z rozporządzeniem Nr 29 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 28 listopada 2008r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Niemczańsko – Strzelińskie”, (Dz.Urz. Woj.Doln. Nr317, poz.3928). Powyższy Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje w swych granicach zalesione Wzgórza Strzelińskie w obrębie wsi: Dobroszów, Romanów, Samborowiczki, Krzywina i Jegłowa; łącznie ca 1500 ha.

Zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. w sprawie pomników przyrody, znajdujących się na terenie województwa dolnośląskiego, pomnikami przyrody ożywionej na obszarze Gminy Przeworno są następujące okazy starodrzewu:

L.P	Obręb	Nr działki	lokalizacja (ulica, nr posesji)	Nazwa obiektu
1	Konary	210	Konary, park wiejski, 40 m od Budynku administracyjnego	Platan klonolistny (<i>Platanus x acerifolia</i>) o obw. 570 cm
2	Samborowice	118/2	Samborowice, park wiejski	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) o obw. 400 cm
3	Samborowice	118/2	Samborowice, park wiejski	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>) o obw. 435 cm
4	Samborowice	118/2	Samborowice, park wiejski	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>) Forma krzewiasta (pojedyncze drzewo)
5	Samborowice	118/2	Samborowice, park wiejski	Cis pospolity (<i>Taxus baccata</i>) Forma krzewiasta (pojedyncze drzewo)

6	Konary	210	Konary, park wiejski, przy budynku administracyjnym	Grupa drzew - 4 szt. Platan klonolistny (<i>Platanus x acerifolia</i>) o obw. 290-420 cm
---	--------	-----	---	---

Wskazane jest, zgodnie z art. 3 pkt 1 i pkt ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. nr 92, poz. 880 z późn. zm.) uwzględnienie ochrony przyrodniczych siedlisk wodnych, łąkowych i łęgowych w obrębie **koryta ekologicznego rzeki Krynki**.

10. STAN MIEJSCOWEGO ŚRODOWISKA I JEGO ZAGROŻENIA.

Stan czystości powietrza na obszarze gminy należy uznać za dobry. Nie obserwuje się również przekroczeń wartości dopuszczalnego hałasu. Na obszar gminy mogą napływać zanieczyszczenia z zewnątrz; w wymiarze regionalnym i transgranicznym. Miejscowym źródłem emisji do powietrza zanieczyszczeń są nie w pełni ekologiczne rozwiązania gospodarki cieplnej wśród istniejącej zabudowy oraz ruch samochodowy. Skala tego zjawiska nie stwarza jednak istotnych zagrożeń.

Wody rzeki Krynki i jej dopływów nie są obecnie objęte monitoringiem jakości wód powierzchniowych. Stan czystości tych wód może być obniżony na skutek: intensywnych form rolniczej gospodarki uprawowej i hodowlanej a także dotychczasowego braku uregulowań w zakresie gospodarki ściekowej na terenach osadniczych. Powyższy stan rzeczy prowadzi w konsekwencji do zwiększenia zanieczyszczeń wód substancjami biogennymi: azotem azotynowym i azotanowym, azotem amonowym i ogólnym oraz fosforanami i fosforem ogólnym. Korzystniej przedstawia się sytuacja w zakresie wskaźników innych zanieczyszczeń.

Według danych monitoringowych z 2000 r. stan czystości rzeki Krynki w swym w swym ujściowym odcinku do rzeki Oławy odpowiadała, wg nieobowiązującej już dziś klasyfikacji:

- I klasie czystości – w zakresie zawartości: substancji organicznych, tlenu rozpuszczonego, BZT₅, CHZT_{mn}, zasolenia, przewodności elektrolitycznej, substancji rozpuszczonych, chlorków, siarczanów, azotu amonowego i azotu azotanowego,
- II klasie czystości - w zakresie zawartości: azotu ogólnego i fosforanów,
- III klasie czystości - w zakresie zawartości: zawiesiny ogólnej i fosforu ogólnego,
- NON - w zakresie zawartości: substancji biogennych i azotu azotynowego.

Zagrożeniem dla czystości wód podziemnych jest przede wszystkim brak uregulowań gospodarki ściekowej, intensywna chemizacja rolnictwa oraz ładunki zanieczyszczeń wniesione przez opady atmosferyczne. Wody podziemne obecne w plejstoceniowych i starszych poziomach wodonośnych charakteryzują się na obszarze gminy dobrą jakością (klasa II) bądź zadowalającą jakością (klasa III).

Wielkość średnich rocznych obciążeń powierzchni ziemi ładunkami poszczególnych rodzajów substancji zanieczyszczających, wniesionych przez opady atmosferyczne jest na obszarze gminy najniższa w skali województwa w zakresie: siarczanów, azotynów, azotanów, miedzi, zaś średnia w zakresie: azotu ogólnego, ołowiu i jonów wodorowych. Taki stan rzeczy korzystny jest dla czystości miejscowego środowiska. Analogicznie korzystnie przedstawia się sytuacja w zakresie stopnia zanieczyszczenia gleb. Średnia zawartość takich metali ciężkich, jak: kadm, miedź, nikiel, ołów jest znacznie mniejsza od średniej wojewódzkiej, jak również wartości dopuszczalnych stężeń dla poszczególnych rodzajów gleb. Jedynie zawartość cynku w glebie jest wyższa; zbliżona do średniej wojewódzkiej. Nie osiąga jednak wartości ponadnormatywnych. Poza cynkiem, zawartość innych metali ciężkich w glebie odpowiada na obszarze gminy zawartości naturalnej, bez widocznego udziału zanieczyszczeń zewnętrznych.

Siedliska leśne gminy nie wykazują znaczących uszkodzeń przemysłowych, znajdują się one w zasięgu I strefy uszkodzeń przemysłowych. W obrębie kompleksów leśnych gminy nie zaznacza się dominacja drzewostanów świerkowych i sosnowych, dzięki temu nie grozi im degeneracja wskutek nadmiernego borowacenia. W dużej mierze świadczy to o prawidłowo prowadzonej gospodarce leśnej w ubiegłych dziesięcioleciach. Nie obserwuje się również negatywnych objawów monotypizacji, związanej z ujednoliceniem gatunkowym i wiekowym drzewostanów. Problem neofityzacji kompleksów leśnych jest tu zjawiskiem marginalnym i nie wpływa w sposób zasadniczy na zmianę ich struktury gatunkowej. Stan zdrowotny drzewostanów przedstawia się zadowalająco. Obszary leśne gminy nie są jednak wolne od zagrożeń biotycznych i abiotycznych. Do czynników biotycznych zaliczyć należy uszkodzenia drzewostanów przez grzyby, owady i zwierzynę, zaś zagrożenia abiotyczne są związane z ekstremalnymi stanami pogodowymi i działalnością człowieka.

Na przeważającej części obszaru gminy zachowane jest w pełni naturalne ukształtowanie terenu. Lokalne deformacje powierzchni ziemi obserwuje się w obrębie dawnych wyrobisk poeksploatacyjnych i czynnego kamieniołomu łupków kwarcytowych w Krzywiniu. Dawne wyrobiska powstałe w wyniku eksploatacji kruszywa naturalnego, gliny lub iłu są płytkie i nie mają dużych rozmiarów. Wraz z upływem czasu podlegały procesowi szybkiej kompensacji przyrodniczej. Proces ten choć w mniejszym wymiarze objął dawne, skalne wyrobiska poeksploatacyjne w Jegłowej, Przewornie i Krzywiniu. Nieprzepuszczalność podłoża sprawiła, że w dnie tych wyrobisk powstały małe zbiorniki wodne. Trwająca do dziś eksploatacja łupków kwarcytowych w Krzywiniu poczyniła znaczące deformacje terenu i zniszczenia w kompleksie leśnym. W sąsiedztwie czynnego kamieniołomu dokonano jednak rekultywacji w kierunku leśnym terenów dawnych hałd nadkładu i odpadów skalnych. Zaliczyć to należy do działań korzystnych dla miejscowego środowiska.

Niektóre wyrobiska poeksploatacyjne wykorzystywane były jako miejsce składowania odpadów. W dawnym kamieniołomie łupków kwarcytowych w Przewornie funkcjonowało od lat gminne składowisko odpadów komunalnych. W ostatnich latach zostało ono zlikwidowane. Teren został zniwelowany i poddany rekultywacji w kierunku leśnym. Analogiczne działania wykonano na terenie dawnego składowiska odpadów w Jegłowej.

Pilnym zadaniem jest likwidacja wszystkich „dzikich” składowisk odpadów na obszarze gminy. Karygodnym jest fakt, że te „dzikie” składowiska rozmieszczone są zazwyczaj na terenach cennych przyrodniczo siedliskach leśnych, łąkowych a także w korytach i przy brzegach rzek. Na dzikie składowiska przeznacza się również wszystkie zagłębienia poeksploatacyjne, gdzie nie przeprowadzono prac rekultywacyjnych.

Naturalnej kompensacji przyrodniczej i rekultywacji w kierunku wodnym podlega stopniowo dawny kamieniołom wapienia krystalicznego w Przewornie. Obecne tu zadrzewienia w sąsiedztwie powstałych zbiorników wód stojących predysponują do zagospodarowania terenu dla potrzeb rekreacji lub usług turystycznych.

Niekorzystne dla zdrowia człowieka niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne towarzyszy trasom napowietrznych linii elektroenergetycznych średniego napięcia 20 kV oraz stacjom bazowym telefonii komórkowej. Zasięg negatywnych oddziaływań tego promieniowania dotyczy pasa terenu o szerokości minimum 15,0 m wzdłuż linii średniego napięcia oraz występuje w promieniu ca 40,0 m od lokalizacji stacji bazowej.

W konkluzji powyższej oceny wynika, że stan miejscowego środowiska jest na ogół dobry. Nie funkcjonują tu obiekty, urządzenia i instalacje wpływające znacząco negatywnie na środowisko i stanowiące dla niego istotne zagrożenie. Nie brakuje jednak czynników negatywnie oddziałujących na środowisko. Do nich zaliczyć należy:

- nieuregulowana gospodarka ściekowa,

- nie w pełni proekologiczna gospodarka ciepła,
- intensywna produkcja rolnicza, nieoparta na zasadach rolnictwa ekologicznego,
- chemizm opadów atmosferycznych i napływów zanieczyszczeń z zewnątrz.

11. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW.

Obszar gminy wyróżnia się bogatą spuścizną dziedzictwa kulturowego i zabytków ubiegłych wieków. Do nich zaliczyć należy:

- gęstą sieć stanowisk archeologicznych, świadczących o nieprzerwanej obecności człowieka na tym obszarze od neolitu po okres współczesny,
- historycznie ukształtowany ruralistyczny układ wiejskiej sieci osadniczej,
- zabytkowe kościoły, cmentarze i inne obiekty sakralne i kościelne,
- zabytkowe założenia pałacowo – parkowe i zespoły folwarczne, zachowane do dziś w każdej z większych wsi gminy,
- zabytkowe obiekty usługowe, mieszkalne i gospodarcze,
- zabytkowe obiekty i urządzenia techniczne związane z komunikacją kolejową,
- zabytkowe obiekty przemysłowe,
- zespoły zieleni kształtowanej: parki podworskie, zieleń cmentarna, szpalerowe nasadzenia drzew.

Użytkowane do dziś, zgodnie ze swym pierwotnym przeznaczeniem, zabytkowe obiekty mieszkalne, kościelne, sakralne i usługowe wyróżniają się dobrym stanem technicznym. Ich właściciele wykazują właściwą troskę o ich konserwację, bieżące remonty i prawidłowe funkcjonowanie.

Zgoła inaczej przedstawia się sytuacja z zabytkowymi założeniami pałacowo – parkowymi i zespołami folwarcznymi. Po drugiej wojnie światowej przez wiele dziesięcioleci były one administrowane i użytkowane przez Państwowe Gospodarstwa Rolne. Efektem tych rozstrzygnięć własnościowych była dewastacja zespołów parkowych a niekiedy również obiektów pałacowych.

Po 1989 r. dzięki staraniom władz samorządowych i Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa część obiektów folwarcznych i pałacowych została adaptowana na cele mieszkaniowe, usługowe bądź produkcyjne. Pozytywnymi przykładami w tym zakresie są starannie zagospodarowanie i właściwie użytkowane pałace i zespoły zabudowy folwarcznej n.p. we wsi Przeworno, przysiółku Siemistawice, wsi Jegłowa, wsi Strużyna, wsi Karnków, wsi Jagielnica, przysiółku Wieliczna, wsi Sarby, przysiółku Mokrzyce, wsi Konary, przysiółku Stanica, wsi Dzierżkowa, wsi Romanów, przysiółku Kaczowice, wsi Dobroszów. Prywatny właściciel dokonał remontu części zabudowań folwarcznych w Samborowicach, zaś obok niszczeje zabytkowy pałac i park. Natomiast we wsi Jagielno odrestaurowano część zabytkowego parku a zespół folwarczy został adaptowany na cele mieszkaniowe. We wsi Krzywina na cele mieszkaniowe zaadaptowani jedynie część zabudowań folwarcznych; pozostałe obiekty pozbawione właściciela popadają w ruinę. Oczekują na adaptację i remont zespoły folwarczne w Mnikowie, Ostrężnej i Cierpicach. Dawne założenia parkowe np. w Strużynie, Cierpicach, Jegłowej, Jagielnicy i Sarbach wymagają pilnych prac porządkowych i wykorzystanie ich zgodnie z przeznaczeniem.

Analogicznie przedstawia się sytuacja dawnego cmentarza w Strużynie oraz cmentarza z ruinami kościoła w Samborowicach. Czekają na zagospodarowanie zespół obiektów produkcyjnych w przysiółku Stanica i we wsi Przeworno.

12. OCENA ISTNIEJĄCEJ STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ OBSZARU.

W obecnej strukturze funkcjonalnej obszaru gminy wiodącą funkcję należy przypisać rolnictwu. Historycznie ugruntowaną podstawą rozwoju tej funkcji są rozległe i wartościowe agrokeksy uprawowe oraz użytki zielone. Zajmują one łącznie 73,0 % całości obszaru gminy, z czego ca

6.827 ha przypada na grunty orne, ca 1222 ha na łąki i pastwiska i 123 ha na sady. Rozwojowi rolnictwa sprzyja ponadto korzystne ukształtowanie terenu oraz sprzyjające uprawom warunki klimatyczne.

Równolegle do rolnictwa obserwuje się rozwój funkcji uzupełniających. Zaliczyć do nich należy funkcje: mieszkaniową, turystyczno – rekreacyjną, produkcyjną a także gospodarkę leśną.

Oprócz szerokiego programu jednorodzinnego budownictwa mieszkaniowego, realizowanego przez mieszkańców gminy, zauważa się silny trend realizacji takiej zabudowy przez mieszkańców sąsiednich gmin a także aglomeracji wrocławskiej. Uwidacznia się to wyraźnie m. in. we wsiach: Dobroszów, Samborowiczki, Romanów, przysiółkach: Płosa, Kaszówka czy Wieliszów.

Zauważalne są również działania zmierzające do rozwoju usług turystyczno – rekreacyjnych. Dla potrzeb turystyki rowerowej funkcjonują w gminie 4 długie trasy ścieżek rowerowych, turystyka piesza oparta jest na wyznaczonych od lat pieszych szlakach turystycznych. Turystom pieszym i konnym mogą również służyć wyznaczone ścieżki rowerowe. Coraz częściej obserwuje się budowę małych zbiorników retencyjnych, wykorzystywanych dla hodowli ryb i dla celów rekreacyjnych. Można to zaobserwować m.in. we wsiach Krzywina, Karnków, Ostrężna. Znaczące możliwości realizacji zagospodarowania i zabudowy rekreacyjnej stwarza zrealizowany w tym roku zbiornik polderowy „Przeworno” na rzece Krynce w Przewornie. Zasady rozwoju tej funkcji po obu brzegach zbiornika określa uchwalony w 2006 r. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Gmina nie posiada na swym obszarze turystycznej bazy noclegowej. Trwają prace adaptacyjne zmierzające do przeznaczenia na ten cel pałacu w Przewornie oraz zagrody w Strużynie. Następuje natomiast rozwój zabudowy mieszkalno – rekreacyjnej, głównie poprzez adaptację istniejącej zabudowy zagrodowej w poszczególnych wsiach.

Wieś Przeworno wyposażona jest w kilka zakładów produkcyjnych: budowanych od podstaw bądź funkcjonujących w adaptowanych na ten cel dawnych obiektach usług rolnych i gospodarczych. Prowadzona jest eksploatacja złoża łupków kwarcytowych w kamieniołomie w Krzywiniu. Również w tej wsi oraz w Cierpicach powstały małe zakłady produkcyjne.

Funkcja leśna ogranicza swój zasięg do kompleksów leśnych zgrupowanych głównie w zachodniej i południowej części obszaru gminy. Bardzo pozytywnie należy się odnieść do działań Nadleśnictwa Henryków, zmierzających do stałego poszerzania zasięgów kompleksów leśnych i przeznaczania do zalesienia użytków rolnych o niskich wartościach bonitacyjnych. Dzięki tym staraniom korzystnie zwiększyła się powierzchnia leśna m. in. w Dobroszowie, Sarbach i Krzywiniu. Planowana jest realizacja dalszych zalesień.

Struktura przestrzenna gminy oparta jest o funkcjonujący od wieków historyczny układ ruralistyczny. Tworzą go łańcuchowe ciągi zabudowy wiejskiej, wypełniające doliny rzeczne oraz małe przysiółki, rozrzucone w rozległej przestrzeni rolniczej. Rozwój budownictwa mieszkaniowego w ostatnich dziesięcioleciach poszerza jedynie ten układ przestrzenny, generalnie nie deformując go. Do pojedynczych odstępstw od tej zasady zaliczyć można wielorodzinne zespoły mieszkaniowe, realizowane w przeszłości dla pracowników PGR w Przewornie, Karnkowie czy Samborowicach.

13. OCENA WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW.

Do lat 90-tych ubiegłego wieku produkcja rolna na obszarze gminy była prowadzona przy wydatnym udziale Państwowych Gospodarstw Rolnych. Przy tym uwarunkowaniu „szokiem” ekonomicznym dla wielu mieszkańców gminy była likwidacja tych gospodarstw. Dawni pracownicy PGR z dnia na dzień zostali pozbawieni pracy i źródeł utrzymania. Związani miejscem zamieszkania z gminą stworzyli znaczną liczbowo rzeszę bezrobotnych (592 osoby w 1999 r. –

19,4 % zawodowo czynnych). Ten stan rzeczy utrzymuje się na jednakowym poziomie do chwili obecnej, jako że liczba bezrobotnych w I półroczu 2006 r. wynosiła 609 osób.

Po zmianach ustrojowych dla dawnych pracowników PGR nie było nowych ofert pracy na obszarze gminy, zaś poszukiwanie pracy poza jej granicami utrudniały niedogodności w powiązaniach komunikacyjnych. Od 1992 r. nie funkcjonują połączenia kolejowe na obszarze gminy, zaś dojazd autobusowy z małych PGR-owskich wsi do sąsiadujących ośrodków miejskich jest uciążliwy, czasem nawet niemożliwy. W tej sytuacji utrzymujący się stale wysoki poziom bezrobocia w gminie uniemożliwia awans społeczny części jej mieszkańców oraz nie gwarantuje im godnych warunków życia. Te czynniki sprawiły, że sfera biedy a nawet ubóstwa dotyka obecnie wielu. Aby móc tej biedzie przeciwdziałać niezbędnym jest stworzenie nowych miejsc pracy. Należy to uznać za zadanie priorytetowe.

Należy stwierdzić, że zarówno bezrobotni jak i aktywni zawodowo mieszkańcy gminy; wraz ze swoimi rodzinami zapewnione mają czyste środowisko i dobre warunki mieszkaniowe. Dla potrzeb dawnych pracowników PGR adaptowano na cele mieszkaniowe wiele obiektów usługowych i gospodarczych, będących w administracji Agencji Własności Skarbu Państwa. Wyznaczono pod zabudowę mieszkaniową nowe tereny budowlane, co dało asumpt do znaczącego rozwoju w gminie jednorodzinne budownictwa mieszkaniowego. Całość terenów osadniczych gminy jest wyposażona w energię elektryczną oraz prawie całość tych terenów jest zwodociągowana. Uregulowana jest w pełni gospodarka odpadami komunalnymi oraz podjęte zostały decyzje administracyjne dotyczące działań inwestycyjnych w zakresie uregulowań gospodarki ściekami bytowymi i opadowymi. Zrealizowany zbiornik polderowy „Przeworno” na rzece Krynca ma istotne znaczenie w eliminacji zagrożeń powodziowych. Rozwija się sieć obiektów i urządzeń usługowych, służących mieszkańcom gminy.

14. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJOWE GMINY.

W sytuacji rozwoju gminy na najbliższe lata uznaje się potrzebę uwzględnienia następujących zagadnień:

- zmniejszenie skali bezrobocia, głównie poprzez stworzenie na obszarze gminy nowych miejsc pracy w sferze usługowej i produkcyjnej,
- zabezpieczenie terenów dla potrzeb budownictwa mieszkaniowego i usługowego,
- rehabilitacja zabytkowych zespołów pałacowo – parkowych oraz folwarcznych i nadanie im nowych funkcji użytkowych,
- pełne zwodociągowanie obszaru,
- uregulowanie gospodarki ściekami bytowymi i opadowymi,
- modernizacja układu komunikacji drogowej,
- dbałość o dobry stan miejscowego środowiska; ochrona wartościowych jego elementów oraz pełne respektowanie określonych odrębnymi przepisami zasad ochrony środowiska,
- racjonalne gospodarowanie zasobami miejscowego środowiska,
- przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym, poprzez realizację zbiorników retencyjnych,
- intensyfikacja produkcji rolnej w oparciu o zasady rolnictwa ekologicznego,
- rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego i sieci skupu produktów rolnych,
- rozwój sieci usługowej dla potrzeb mieszkańców gminy, w zakresie usług oświaty, kultury, sportu, ochrony zdrowia, handlu itp.,
- rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej, poprzez rozwój gospodarstw agroturystycznych, budowę bazy noclegowej,
- sukcesywne zwiększanie lesistości obszaru.

W rozwoju społeczno – gospodarczym gminy, ukierunkowanym zgodnie z zasadami określonymi powyżej, należy uwzględnić następujące zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania:

- bliskie sąsiedztwo miasta powiatowego Strzelin i aglomeracji wrocławskiej,

- bezpośrednie sąsiedztwo z obszarem województwa opolskiego,
- przebieg przez obszar drogi wojewódzkiej nr 385, relacji: granica Państwa – Tłumaczów – Wolibórz – Ząbkowice Śląskie – Ziębice – Grodków – Jaczowice (droga krajowa nr 46),
- bliskie sąsiedztwo z obszarem gminy autostrady A4 i dróg krajowych: nr 8, nr 39 i nr 46 oraz sieci dróg wojewódzkich m.in. nr 346, nr 378 i nr 395,
- dogodna sieć powiązań dróg powiatowych gminy z wyżej określonymi drogami krajowymi i wojewódzkimi a także autostradą A4,
- duże zasoby miejscowej siły roboczej,
- walory krajobrazowe i przyrodnicze miejscowego środowiska i dobry standard jego jakości,
- położenie części obszaru gminy w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Niemczańsko – Strzelińskie”,
- znaczące zasoby gminy w zakresie dziedzictwa kulturowego i zabytków,
- możliwość adaptacji zespołów pałacowo – parkowych i folwarcznych na cele użytkowe,
- duża wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej obszaru,
- korzystne warunki ekofizjograficzne dla rozwoju przestrzennego poszczególnych jednostek osadniczych gminy,
- dobre wyposażenie jednostek osadniczych gminy w urządzenia i obiekty infrastruktury technicznej.